

ӨМІРМЕН ӨЗЕКТЕС ҒЫЛЫМ ИЕСІ

Күләш Оразбекова ғылым әлемінде өз «жұлдызы» бар ғалымдардың іргелісі (Әбіш Кекілбаев).

Қазақ психологиясының тылсым-парасатына, сезім-күдіретіне ойларын түйіп оның сыйқырлы болмысын ашып елге жеткізуге қызмет еткендер жетерлік болғанымен, ғылыми тұрғыда көрсетуге ұмытылған ғалым Оразбекова Күләш Айтмолдақызы. Оның бұл жолда төккен тері мына алдымызда жатқан 2008 жылы жарық көрген «Ұлттық психологияның» 3 томынан байқағанымыз мол күш жұмсалғаны анық. Мұндай кітапты тек өмірді көрген ар намысы таза жүрегі халық деп соғатын кісінің қолынан келетін іс. Бұл кітапты туған еліне махаббаты зор, туған жеріне ғашық, туған тілін сүйетін жан жаза алады. Өйткені Ұлттық психологияның авторы жәй адам болуы мүмкін емес! Ол еліне ат үсті, жеріне қыйғаш, тіліне бойкүйездікпен қарамаған соң осындай кітап жазды.

Бұл кітапты жазуына себеп болған нәрсе: халқына уайымы «ұлы» болған-ау. Ұлтына жаны ашыған ғана «Ұлттық психологияны» жазады. Кітаптың басты мазмұны адалдықты қарапайым шынайылықты көрсетіп тұрса, халықтық әдептілікпен оны игеруде жұмсайтын күш әр қашанда таза пәк болу керектігін анық жеткізген.

Психологияның жеке адам басына, шағын топқа, бүкіл халыққа сырын жеткізу жолдары ғылыми тұрғыда өте жақсы қарастырылған өз пікірін психологияның өзінің үлгілеріне әдемі қабыстыра білген. Күләш Оразбекова ұлттық психологияның озығы мен тозығына сыншыл көз қарас пен қарай отырып, эстетикалық принциптерін айқын анық көрсеткенін аңғарамыз.

«Ұлттық психологияның» - 1 томы 10 (он) бөлімнен тұрады. Мұнда автор қазақ халқының психологиясы «Қазақ-ұлт», «Ана тілі – ұлттың жаны», «Жер ұлттың - анасы», «Салт-дәстүр - ұлт қазынасы», «Дін-тәнге дәрі, жанға шипа» т.б. бөлімдерінде өмірдің өзіне қажет нәрседен ауытқуы тіршіліктегі келеңсіздіктен сақтану жолдары жайлы толғанған. Мұндай жауапкершілігі зор іске тек «елім» деп еңіреген ғана барады. Дәл осындай кітап жазу үшін ұзақ

өмір сүруші емес өмірдің қиыншылығын көп көргендігімен бастап кешкені телегей теңіздей болып одан жүзіп шыққан жан жазатынын екiнiң бiрi бiле бермейтiнi бар. Тiршiлiктегi таусылмас қайшылықтар жайлы толғанбаған жандар менiң алдымдағы томдарды жазады дегенге сенбеймiз. Кiтапқа қарап отырып осындағы сөздердiң бәрiн Күлаш Оразбекова басынан қалай кештi екен демеске амалымыз жоқ!

«Ұлттық психологияның» басты қаһарманы адам. Адам арқылы психологияның бет бейнесiмен пердесiн жақсы үлгiде көрсеткен. Осы орайда белгiлi ақын қыз, *Фарица Оңғарсынованың* сөзi: «Күлаш Ұлттық сипаттағы тәрбие жаршысы, дегенi есiме түстi. «Қазақстан әйелдерi» журналындағы Күләш туралы *Фаризаның* сөзi рас!

Күләш Республикалық, облыстық педагогикалық оқуларда, Алматы №2, №9 мектеп-интернаттарында, №12, №19 орта мектептерде, Ақтөбе Талдықорған мектеп-интернаттарында арнайы сабақ жүргiздi. Сонымен бiрге, мәдени-психологиялық проблемаларға арналған ғылыми-танымдық еңбектерiне енумен бiрге, арнайы көптеген радио, телехабар әңгiмелерi зерттеу жұмысының тақырыптарына үндес жүргiзiлдi. Автордың озық тәжiрибесiн насихаттау жөнiнде екi кiтап шықты. Бiрi: «Ұстаз психологиясы» (1990), екiншiсi «Алтын арна» (1998). Екi журналист жазған. Бiрiншiнi *М.Жаманкулов*, екiншiсiн *Д. Нурмағамбетов* белгiлi журналистер.

К.А.Оразбекованың көптеген оқулықтары мен көмекшi құралдары оқу министрлiгiнiң бекiтуiмен жоғары және орта бiлiм алу орындарының оқу үрдiсiне енгiзiлiптi. Иман және инабат (жоғарғы оқу орындарына). Ата дәстүрi әдеп – болашақ игiлiгi (мектепке). Алтыжасарларды оқытып тәрбиелеудегi дидактикалық ойындарының рөлi (мектепке). Дидактикалық ойындар I, II бөлiм (мектепке). Бастауыш класс оқушыларына интернационалдық тәрбие беру жолдары (мектепке). Психологические особенности учебной деятельности в ситуации русско-казахского двуязычия (разработка 30 уроков) (мектепке). Студенттердiң предпрактика күнделiгi (жоғарғы оқу орындарына). Әйгерiмнiң кiтабы (балабақшаға). Отбасы психологиясы (балабақша мен жоғары оқу орындарына арналған еңбектер, пiкiр жазған ғалымдардың ойларынша жастар тәрбиесiне зор үлесiн қосатын еңбектер. Осы мақаланы шығарарда тағы бiр керемет сұранысы көп «Иман және инабат» деген кiтабы шықты. Күләштiң еңбегi мол және ол ұлттық тәлiм-тәрбиемен, ұлттық психологияның жаршысы, деп айта бередi *Фарица* мақаласында. Ал оның «Ұлттық психологияға» арналған кiтабына ғалымдар былай деген: *Профессор Момынбаев Байзак К.* Құрметтi әрiптестер. Бiрiншiден Москвадағы Бiлiм Академиясының президентi Н.Д. Никандровтың сәлемiн сiздерге жеткiзуге рұхсат етiңiздер. Шынында да Оразбекова үлкен қызмет атқарған. Ол қабырғадағы үлгi-модельдерiнен де айқын байқалып тұр. Мен Каирде, Бұхарада болғанда медресенiң кiре берiсiнде Құран сөздерi жазулы тұр. Оның тәрбиелiк мәнi зор екен. Мен айтар ем, мына Оразбекова Күләш Айтмолдақызының, мына жердегi схемаларының iшiнен әсiресе, мына 6-7-iн бiздiң мектептердiң кiре берiсiне iлiп қойса, үлкен әсер етiп, жастар тәрбиесiне игi ықпалын тигiзер едi. Тәрбиелiк жағынан да, ұстаздарға көмекшi құрал

ретінде де өте құнды, қажетті нәрсе. «Ұлттық психологияның» практикалық-методологиялық жағы да өте мығым. Ұзақ жыл бойы көп жұмыс істеген адам ғана мұндай нәтижеге жете алады. Сіздің еңбегіңіз өте мол. Сіз бұны енгізуіңіз керек. Бұл жұмыс енгізіліп, үлгілері мектеп қабырғасына ілініп қойылса, тәрбие түзелер еді.

Ал *Дайрабаев Е.* профессор *Ы. Алтынсарин* атындағы Қазақтың білім академиясының ғылыми советінің мүшесімін, әдіскер-мұғаліммін. *К.А. Оразбекованың* жазған еңбектері маған етене жақын. Өйткені мен өмір бойы бала оқытып, тәрбиелеп келген адаммын. Ал енді осы оқулықта қазақтың салт-дәстүрін дәріптеп отырғаны өте орынды. Бір мысал, қазақ халқы әйел адамды өте бағалаған, оның ақыл-кеңесіне құлақ асқан. Осы орайда *Күләш қалқам «Анам келін болған жер, әкем күйеу болған жер»* дегенің көңілге қонымды, өте жақсы тәрбиелі сөз. Баяғы V ғасырда Римнің кіре беріс қақпасына «өзінді-өзің таны» деп жазып қойыпты. *Күләш шырағым*, сіз қазақтың өзіне-өзін танытып отырсыз, осы отырған аудиторияға танытып отырсыз, енді өзіңіздің халқыңызға танытасыз, ұрпағыңызға, студенттер мен жалпы оқырманға танытасыз. Сіз өте көп қиыншылықты бастан кештіңіз. Тіпті жемқорлар мен сыбайлас топ, шала мамандар тақта отырған сіздің пара бермегеніңіз үшін докторлық диссертацианың тақырыбын төрт рет өзгертіп қорғатпау әрекетіне еңсеңді түсірмей, психикалық күйзеліске жол бермей бесінші рет жазып Қазақстанда қорғалған бірінші, ең жоғары деңгейдегі еңбек деп бір ауыздан құптауға ие болған, кезінде *Цезарь Львович* айтқандай «Казахский батыр» *Куляш Айтмолдановна*, победила всех завистников и недругов побеждая каждый год на социалистическом соревновании. Шынында да батырлық, басқа біреу болса ішіп кетеді, ауруға шалдығады, не өледі, ондайды көзіміз көрді. *К.А. Оразбекованың* бұл «Қазақтың ұлттық психологиясы» көп жылдан бері мектеп пен университеттерде, ата-аналар мен көпшілік қауым алдында оқыған лекцияларының және бұрындары жарық көрген «Ата дәстүрі әдеп, болашақ игілігі», «Иман және инабат», «Тіл үйрену психологиясы», «Педагогикалық – предпрактика», «Отбасы психология» сияқты т.б. оқу құралдарының негізінде жазылған. *Оразбекованың* көптеген оқулықтары мен көмекші құралдары оқу министрлігінің бекітуімен жоғары және орта білім алу орындарының оқу процестеріне енгізілді: Бұл әрине қуанарлық іс, мысалы, ағылшын жастары ең әуелі өзі тұрған көшенің, жердің тарихын, сонан соң аймақтың, қаланың, сонан кейін барып Ұлыбританияның тарихын, оқуға кірісетін көрінеді. Ал, біз тарихты білуді ең алдымен ежелгі Грек жұртынан, әлемдік тарихтан бастадық. Олай болса, біз де ұлағатты ұлы елге тарихтан өз халқымыздың тарихын терең зерттеп, ата-баба мәдениетін оқып-үйренуді бірінші орынға қоюымыз абзал, деп ғалым *Оразбекова К.А.* оның нақты жолдарын көрсетеді. Қорыта айтқанда, *Күләш* осы еңбегі ұлттық ойлау жүйемізді танып түсінігімізді қалыптастыруда таптырмайтын дүние. Жылдар бойы айтылмай келген, қазақта шет елдермен терезесі тең келер ғылыми ой-тұжырымдардың болғанын, дәлелдеген рухани азық десе де артық болмас.

Психология ғылымдарының докторы, профессор *Б.Хамзин*: «*Күләш* нағыз ғалым осы кезеңге дейін айтылмай келген ұлттық психологияны жаңа

қырынан ашып, көрсетуі жастарымыздың ұлттық салт-дәстүрлерді танып-біліп, ұлттық сана-сезімдерін қалыптастыруда, сөздік қорын байыта түсуде үлкен маңызы бар еңбек болып табылмақ. Бұл «Ұлттық психология» үш том оқырман қауым мен мұғалімдер, тәрбиешілерге жастарды тәрбиелеуде таптырмайтын ғылыми туынды. Сондықтан бұл ғылыми еңбекті оқулық етіп басып шығару жас ұрпақты «2030» бағдарламасына сәйкес тәрбиелеуде, мәдениетін қалыптастыруда, саналы ойлау қабілетін дамытуда үлкен маңызы бар көмекші құрал болмақ. Бұл еңбектің құнды, мағыналы жақтары ер азаматтар бара бермейтін қомақты, жан жақты ұлтын танып сүйетін, қазақтың жан дүниесін өзіне танытатын, адамды тани білуге үйрететін ата-бабалар сара жолдарын, озық үлгі өнегесін, ақыл-нақылын, әдеп-ережелерін, жас ерекшеліктерін, қасиеттерін жанды мысалдармен дәлелдеп берген. Осы уақытқа дейін қазақ психологиясының кейбір салалары жеке-жеке айтылып келді. Оразбекова «Ұлттың қазақтың психологиясын» толығымен, жан-жақты барлық саласын қамти білген қазақ топырағындағы алғашқы еңбек, басқа елдерге де өз ұлтының психологиясын тануға жол ашатын (25 үлгісі), көп ел ғалымдарының қолдауы мен марапаттарына ие болды. Қазақтың алғашқы халық педагогикасы мен ұлттық психологиясының болғанын деректермен көрсетіп, оған тұжырымды мінездеме бере білген. Осыны дәлелдеу үшін ата-баба мұраларынан үзінділер мен мысалдар береді. Ресейдің, басқа да шет елдердің психологиясымен танымдық көзқарастарды салыстыру арқылы үлгілі ойлар айтады. Бұл еңбек болашақ ұрпақтың сана-сезімін, намысын, отанын, елін, жерін сүйетін патриоттарды тәрбиелейтін өте құнды, бүгінгі күнге ауадай қажет еңбек. Күләштің ізденіске толы бүкілодақтық педагогтар съезі мен симпозиумдар да, конференцияларда жасаған баяндамалары Тбилиси (1974), Минск (1988), Баку (1976), Ереван (1975), Киев (1984), Душанбе (1974,1990), Ленинабад (1989), Сыктывкар (1988, 1989), Самарканд (1989), Тула (1977), Москва (1977, 1978, 1979), Новосибирск (1991) т.б. қалаларында жарық көрді. Олардың да мақтау қағаздарына ие болды. Үш томның болашағы зор!

Профессор Хайруллин Г.Т. доктор педагогических наук, профессор Құрметті әріптестер, құрметті қонақтар, құрметті қауым. Сегодняшняя работа – это отрадное явление. Отрадное явление с той точки зрения, что каких-нибудь лет 15-20 тому назад, было бы весьма проблематичным появление работы такого содержания. И вот здесь работа, где речь идет о воспитании и для всех народов бывшего советского союза как бы мы с настойчивой не вспоминали то, время эта работа является показателем того куда мы должны идти. Я хотел бы остановиться только на двух научных результатах из большего числа значимых научных результатов данной работы. Первое автор создает модель национальной личности и в работе обосновывается, что в число значимых компонентов следует включать такие вещи как отношение к своему родному языку, отношение к земле, отношение к труду, отношение к здоровому образу жизни и т.д. Таким образом, я хочу обратить Ваше внимание, что все эти компоненты общепринятые, общечеловеческие ценности. Другой научный результат на котором мне хотелось бы

остановиться это те факторы, которые влияют на воспитание национальной личности. Среди этих факторов диссертант называет религию. И рассматривает основные направления исламской религии, скажем в четырех направлениях и в дести лучах. К тому что она сказала, я хотел бы напомнить только одну вещь, в священных хадисах сказано: «Отправляйся хоть в далекий Китай, если это нужно для получения знания. Ибо приобретение знаний, это «первейшая обязанность (парыз) любого правоверного». И с этой точки зрения я горжусь, что представитель народа принявшего ислам. Я остановился только на этих двух результатах уважаемые коллеги, именно эти два результата (об остальных тоже можно говорить) допускают полный перенос на другие народы и национальности, на другие культуры, вот с этой точки зрения, представляет особый интерес к этой работе. Считаю, что сегодняшнии наш автор Оразбекова Куляш заслуживает присуждения ей любых наград и званий. Благодарю.

Далее смотрим отзывы: За ее плечами большой, педагогический и жизненный опыт, она автор многих публикации по актуальным проблемам обучения и воспитания, в которых отражено содержание данного пособия. Книга К.А. Оразбековой посвящено формированию активной жизненной позиции студентов, молодежи, подготовки их семейной жизни. Она рассказывает о выборе спутника жизни, о том, как лучше всего создавать и сохранять семью, в ней раскрываются причины ссор молодой семье, первые трудности в супружеской жизни и даются некоторые рекомендации по ее преодолению.

Также рассматриваются, какие же черты характера, личностные качества жениха (невесты) оказались наиболее привлекательными при выборе спутника жизни, что является свидетельством их высоких социальных и духовных запросов, в каких семьях воспитывались супруги, об умении рационально вести хозяйства в семье (распределение семейного бюджета, свободного времени и т.д.).

Автор убедительно показывает различные стороны жизни молодежи (студентов), проблемы, с которыми они сталкиваются и которые им предстоит еще решать. Достоинство книги и в том, что откровенно и честно ведется разговор об имеющих их успехов, но и о трудностях студенческой жизни.

Очень убедительно описанна «Возрастная психология казахов начиная с момента зачатия и до ста лет. Приводит яркие примеры предков, в которых даются яркие особенности, способности каждого возраста.

Работа вносит большой вклад в развитие не только в психологическую и педагогическую науку. Куляш Айтмолдановна действительно сделала очень полезную работу для казахского народа прежде всего, и для молодого суверенного государства, написав в трех томах национальную психологию казахов.

Знание национальной психологии поможет пониманию друг друга. Поэтому нам так необходимо с возрождением всего светлого в суверенном Казахстане и возрождение национальной психологии. Так как человек с патологическим сознанием может отрицательно влиять не только на события

в семье, стране, но и во всем мире. Такому человеку необходимо переродиться, возродиться, писали в своем отзыве:

Гамзаев М. Зав.кафедрой психологии Азербайджанского пед.института иностранных языков, профессор доктор психологических наук

Брагина Г.В. Проректор Полтавского пед.института доцент, кандидат психологических наук.

Битибайев М. Старший преподаватель кафедры педагогики и психологии Талды-Курганского пед.института Каз.ССР

Абдурасулов Д. Зав.кафедрой психологии Туркменского ГПИ им.Ленина, доцент

Шодыев Х.Ш. Старший преподаватель кафедры педагогики и психологии Джизаского госпединститута

Подписи тов. Гамзаева М., Брагина Г.В., Битибайев М., Абдурасулов Д., Шодыев Х.Ш., заверяю, 24 мая 1989 года НИИ психологии АН СССР.

Свидетельством выше сказанного отражено в посвящении Куляш ее студентки филологического факультета 1 курса, 1995 г.

Қазақ бабам сөзден шаһар тұрғызған,
Бұл ғылымды ұлы арнаға бұрғызған.
Бабаларым адамзаттың ұғымын,
Жалғыз ғана «жан» сөзіне сыйғызған.
Енді ғана Күләш апайдан түсіндім
Әу-бастан-ақ жан ілімі тұрған-ау биікте
Халқымның көп екен ғой мұралары.
Бұл күнге жетпеген ғой, сірә бәрі
Тәуелсіз, егеменді Ел болғанда,
Шаттанып жаңғыртыңдар жан дүниенді,
Деген Күләш апа тілеуіңе

Мен өзінді қосамын ән-күйіме! депті шәкірті. Яғни Күләштың 1992 ж. №25 желтоқсан «Азия» газетінде шыққан «Жан дүниенді жаңғырт жас ұрпақ!» деген мақаласын оқып, студенті жауап берген сияқты.

Енді АПИИЯ түлегі – *Маханбетова Бақтыгүл Шахзадақызы* естелігінде былай деп жазған: «Білім берген ұстазым Күләш апай Оразбекова 80–ші жылдар студенттері өте бақытты студенттер деп айта аламын, себебі бізге тәлім берген ұстаздар – нағыз білімдегі алпауыттар еді. Жүрегімде орын алған, мен мақтан ететін ұстаздарым көп-ақ. Бірақта ауылдан алғаш келгенде, қаланың тыныс-тіршілігіне жаңа енген сәтте, берер білімімен қатар өмірге дұрыс жол көрсеткен ұстаздарымыздың бірі – ол біздің сүйікті Күләш Оразбекқызы. Апайымызға қарап, әдемілігіне сүйсінуші едік. Апайымыз қаншалықты әдемі болса, жаны да соншалықты сұлу жан екендігіне әрбір студенттермен өткізген сабақтарында көзіміз жететін. Тек нағыз ұстазға тән қарапайымдылығы, жоғары мәдениеттілігі, терең білімділігі бізді өзінің сабағына деген қызығушылығымызды одан әрі арттыратын. Студенттерге оқу жылы барысында барынша қолдау көрсететін апай сынақтар кезінде де өзінің байсалдығымен әділ бағалауға тырысатын. Шет тілдер пединститутында білім алған студенттер есінде ұстазымыздың санамызға ой салар, салмақты ақыл-

кеңестері біздің өміріміз үшін, болашағымыз үшін екенін әрбір уақыт өткен сайын барынша түсіне бастадық. Күләш апай сіздің ақыл-кеңестеріңізбен өмірге дұрыс көзқарас қалыптастыра білуге тырысқан 80-ші жылдар жастарының өкілі ретінде, Ұстаздардың ұстазы – Сізге шәкірттік үлкен ырзашылығымды білдіргім келеді. Ғылыммен айналысқан уақытыңыздың бәрі адамның адам қалпында қалуына арналды. Адамгершілікке бағытталған, жаңа қоғамдағы саналы адамды дұрыс қалыптастыруға бағыт сілтеген еңбектеріңіздің жемісін көре беріңіз деген тілек бар менде. Әрдайым мерейіңіз үстем болсын, қартаймаңыз, отбасыңыздың, жүрген ортаңыздың сәнін келтіріп, қуанышқа толтырып жүре беріңіз демекпін.

Хаймулдин О. доктор химических наук, профессор. Амансыңдар ма, айналайындар. Осы ғылымның бәрін атам қазақ айтып кеткен. Қазақтың философиясынан мысалы: «бес таяқ» түсіну керек: Ақ таяғым – ақылым, құтпа таяғым денсаулығым, аса таяғым – толғауым, әңгір таяғым – тентегімнің, басына ойнататыным. Біздің жастарымыз жарым ес болды. Сондықтан қазақтың ғылымын жасау керек. Сонда олар ойын баптай біледі, сөзін саптай біледі. Айналайындар, қазақ болатын кез жетті Күләштің «Ұлттық психология» жұмысы нағыз осы сәтте ауадай қажет. Құптау керек, қолдаймыз. Күләш айналайын, өсе бер. Жұмысың істеген еліңе қажет.

Наубаева Хатиза Тәңірбергенқызы І. Жансүгіров атындағы – Жетісу мемлекеттік университетінің аға оқытушысы, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университетінің докторанты былай депті: Ойламаған жерде кездесіп, тура отыз бес жыл бұрынғы бала шағыммен, мектеп қабырғасындағы бал күндеріммен қайта табысқандай күйге бөлеген сондай абзал жандардың бірі – тек өз отбасының ғана емес, талай жанның ардақтысы, шәкірттері мен әріптестері арасында жеке тұлғалық, адами әсем қасиеттерімен құрметке бөленіп жүрген Оразбекова Күлпәш Айтмолдақызының өмір жолы талайға үлгі-өнеге боларлықтай. Бір көргеннен көзіме жарқ етіп, оттай басылған Күләш апайдың жарқын жүзі талай дүниені еске салып, жан-дүниемді төңкеріп өткендей болды.

Иә, бәрі тура күні кешегідей. Тұлымшағы желбіреп, 5 сынып есігін жаңа ашқан, жүгіріп жүрген жас жеткіншек кезіміз. Орыс тілі пәні сабағы болатын. Аяғының басқан дыбысы да естілместен, биязы, жымпиып қана есік ашқан, ақ жарқын жүзді, балғын жас ұстаз сынып кабинетіне кіріп келгенде, балалықпен бір-бірімізді қуып, мәз-мейрам болып жүрген баршамыз ол кісіні бірден аңғармай қалғанымыз әлі есімде. Сол күннен-ақ Күләш апай өзінің байсалды, жайлы мінезімен, биязы, жұмсақ үнімен, ең бастысы, өз пәнін өте қызықты, ұғынықты әрі тартымды жеткізе білгендігімен жүрегіміздің төрінен орын алған еді. Баршамыз облыстың түпкір-түпкірінен келіп, орыс тілін мандытып біле бермейтін қазақтың қара домалақ балалары үшін ұстазымыз тосындау тілдің қыры мен сырын ашып, сиқырлы бір әлемге әдемі әңгімелер, өлең жолдары арқылы әр сабақты тартымды да қызықты ұйымдастырып, тарта білген еді. Күләш апайдың бір сабағына ұқсамайтын, бір сарындыдылық жоқ, тура өзі секілді ерекше бір әдемі әлем еді. Ұстазымызды үнемі асыға күтіп, неге күнде орыс тілі болмайды, деп ренжуші едік.

Қазір ойлап отырсам, жас ұрпаққа сапалы білім, саналы тәрбие беруді басты парызы санаған жас ұстаз біразымыздың ұстаз мамандығын таңдауымызға өзінің жеке тұлғалық тамаша бір қасиеттері мен адамгершілігі арқылы бағыт, бағдар беріп, өз үлесін қосқан екен. Өйткені, әсіресе қыз балалар, сол кісіге қарап, бой және ой түзеп, үлгі тұтып, ұлы Абай «Болмасаң да ұқсап бақ, бір жақсыны көрсеңіз» дегеніндей, «Шіркін, үлкен болғанда Күләш апайдай ақылды болсақ, әдемі болсақ!» деп армандаушы едік. Қызығы Күләш Оразбекова Қазақстандағы кіші футбол командасын ұйымдастыруы. Оны үлкен ұлы Қайрат басқарып өзі қаржыландырып талай кубок пен алтын медаль иегері болып көрермендерін қуантып жүр. Ал Күләш апай президенті болып шығарып отырған «Pro Sport» елге танымал. Шындығында журналда әңгіме-сұхбат ретінде айтылған өсиет, ғибрат, өнегелік-тәрбиелік журнал. Тәлім – тәрбие берерлік әлем тарихында бар журналдардың бірі. Өйткені асыл президент таба алған, тауып қана қоймай асылдығы мен абзалдығына бола өз Перзентін өзі Пір тұтқан халық киелі. Ал ондай ұлдарын қастерлеген ел өзі де өлмейді. Журнал президенті Күләш апай осы журнал сөздерінің идеясының негізінде жас ұрпақты өзінің қазақ мемлекетін нығайта түсуге, даңқын артыра түсуге шақырады.

«Pro Sport» - күнделікті тіршілігімізде жанға рух, денеге қуат, көңілге қуаныш беретін сарқылмас өмірлік құрал болсын. «Pro Sport» сөздері бізге адамгершілік пен ізгілік сеуіп, салауатты өмір салтын құрып, игі әсер етумен қатар, Қазағымыздың көк туын спорт сайыстарында әлемге көтеріп мемлекеттік тәуелсіздігіміздің символы, ел егеменділігінің алтын дінгегі болсын! Еліміздегі бейбітшілік пен татулықтың береке бірліктің куәгері болсын! дейді. Күләш Оразбекова алғы сөзінде. Тағы бір кереметі Қайраты «Туған жерге туыңды тік» - дегендей қаңырап қалған Жансүгіровтегі қант заводын Франциядан мамандар мен жабдықтар әкеліп, жастарды үйретіп заводты іске қосып, халқына қант беріп жатыр. Талдықорғанның беделін көтеріп, шет елге танымал болды. Завод десе тұрғындар Күләш апайдың ұлы Қайратты қосады, мақтан етеді.

Журналист *Раушан Аязқызы Даулетбекова* «Түркі әлемі» №8,9 (90) 2009 жылғы сұқбатында: *Күләш апай, әңгімені ең әуелі сіздің қажылыққа 25 рет баруыңыздан бастасақ. Дұрыс айтасыз, әңгімеміз Алла Тағалымызға тағзыммен басталса одан зиян шекпеспіз, жамандық көрмеспіз. Өмір бойы еткен еңбегімнің зейнетін көрсем, қиыншылығымның арты қуанышқа ұласса, бір кездегі тапшылық көрген өмірдің берекелі дәулетін көрсем, тірнектеп өсірген ұлдарымның азамат болғанын, менің ғана емес елінің азаматы болғанына марқайсам, еңбегімді елім елесе, дұшпанымнан досым көп болса, шаңырағыма шаттық орнаса оның барлығы бір Алланың, Жасаған Иеміздің күдіреті дер едім. 25 рет қаражатымның көптігінен емес. Меке, Мадинаға әр елден келген қазақтардың психологиясын байқап, бізде жоғын олардан іздеу, табу мақсаттарында бардым.*

Сізді тылсым дүниенің ақиқатын дәлелдейтін бірнеше оқиганы бастан кешіпті дейді ғой. Алғаш рет осыдан 15-20 жыл бұрын «Көк базардың» жанында кездестім. Яғни, қаланың көпшіліктің арасында қайыр сұрап отырған

әбден қартайған, әбіржіген қартқа ешкім мән бермеді. Мен қалтамда қалған тиынымды беріп, кетуге бет алғанымда, асатаяғымен тоқтатып «Қызым тоқта!» сен Калинин көшесіндегі Сатпаев атындағы тастар музейіне бар. Онда кішкентай дүкен ашылды. Сонда жасыл көзі бар, қасқырдың табаны салынған таза күміс сақина бар, соны қымбат демей ал!- деп, жоқ болды. Үйге келген соң ұлдарыма айтып едім, олар өздерінің кішкентай бизнестен машина алуға жинаған ақшаларын алып дүкенге келдік. Расында қария айтқан жүзік дүкен сөресінде тұр. Ұлым сақинаны сұрап еді сатушы әйел ашуланып бермеді. Көрсете, көрсете шаршадым. Ол кішкентай, сыймайды деп. Балам болмады, беріңіз алам деп. Саусағыма киілді, бірақ шешілмеді. Балам алды, қымбат болса да әдемі екен ана деп. Енді мына қызықты қараңыз. Үйге келген соң әлгі дүкенде саусағымнан шешілмеген жүзік, емін-еркін шешіліп, киіліп тұр! Алланың рахымы шексіз, сол жылдардан бастап ісім ілгері баса бастады. Жүзікті анда-санда киіп, өмірімнің ақ тілекшісі ретінде әлі сақтап келемін.

Қайыржан Қажы Макин: Еңбек және қоғам қайраткері. Оразбекова Күләш. Күләш қарындасымды мен 2000 жылдан бері білемін. Сол жылы Мекке-Мединаға қажылық парызымды өтеуге барғанбыз. Күләш бізден бұрын бірнеше рет барған екен. Қажылыққа барған адамдар Алла тағаланың үйінен көрген қабадан және Мұхаммед (сғс) Пайғамбардың туып-өскен жерінен тәбәрік етіп, үйлеріне сыйлықтар алып қайтады. Біз бірінші рет барғандықтан, қаланы, оның сауда базарларын, дүкендерін білмеген соң менің қасымда жүрген Тойкен деген ақсақал екеуміз Күләшқа айналайын, қарындасым, бізге де біраз сауда дүкендерін аралатыңызшы, үйге, бала-шағаға сыйлық алайық, дедік. Күләш бір сөзге келген жоқ, екеумізді 5-6 сағаттай аралатты, біз өте риза болдық. Күләштің ағаларын сыйлағанына кішіпейілдігіне сол жерде жүріп көзіміз жетті, қасиетті жерде ол сауап жасады. Ол құрбандықты өзі шалып, тамақты да сойған құрбанының өзі пісіріп бүкіл елді тамақтандырды, рахметін алды. Айналайын, Күләш қарындасым, сіз осындай үлкен дәрежеге жеттіңіз, ғұлама ғалымсыз. Сізді Қазақстан бойынша халықтар таниды. Құдай сізге денсаулық берсін, бала-шағаның қызығын көре беріңіз, өсе беріңіз, өне беріңіз! Бір сөзбен айтқанда, бақытты, өмірлі болыңыз! деп риза болдық, бақыт құшағына бөлендік, керегімізді алып, көңіліміз орнына түсіп, намазға кеттік.

Иә! Адамгершілік адамның парасаттылығының туы! Сондықтан Күләш Оразбекованың «Ұлттық психологиясы» еңбегінде жазылған ойлар – жинақталған, түйінделген яғни мағынасы толықталған шығарма. Мұндағы көтеріліп отырған мақсат халқының өзге ұлтпен терезесі тең дәрежеде болуымен бірге, көш бастайтын ел болуды қалайтыны айдан анық көрсетіп тұр. Яғни өмір сүретін қауым психологияны өз дәрежесінде қалыптастырмаған жағдайда тағдыр проблемасынан арылып шыға алмайтынын әдемі тәсілдермен жеткізген... «Сондықтан өзге өзінді сыйласын десең «Өзінді өзің танып сыйла» деген бабалар сөзін ұмытпай, тәуелсіздігіміздің арқасында, өлгеннен тіріліп, өшкеннен жанған Асыл мұра, Алтын қазынамызды ұрпақтан ұрпаққа жеткізу үшін, оларды кең пайдаланып, әдебиеттерге енгізіп басқаларда біздің қазақстан ұлттық озық ойларын

пайдаланып, даналарымыздың еңбектерін оқып, біліп әдебиеттеріне енгізуіне қызмет ету қажет-ақ» деп кітабын аяқтаған. Күләш Оразбекованың осы бір ауыз сөзін түсінген жанға қаншама адалдықты игеру мен бірге қайсарлықты көрсету керектігін көрсетіп тұр. Кітапта сонау Адам – Ата мен Хауа – Анамыздың барлық үрім бұтақтарының озық ойлы жандарының дәйектеме сөздерін нақылдарын жөн-жөнімен пайдаланғаны анық көрініп тұр. Онысы өзіне көрік беріп жарасуда... Белгілі ғалым, түс жорудың шебері Әбекең былай дейді: Бірінші, екінші томды оқыған соң: Адамның адамсыз күні жоқ, деген қағида да өмір сүру шарт екенін түсінесіз. Осы бір сөздің астарын түсінген адам жанындағысын қастерлей алмаса қадірлі өмір сүре алмайтынына көз жеткізесіз. Осыны түсінген ғалым профессор Күләш Оразбекова көптің таба алмай жүрген тәрбие сұрағына жауап тауып бергенін көріп қуанамыз. Осы кітаптың дәл ортасында қазақтың дарындыларымыздың асылы М. Жұмабаевтың халқына арнаған дәйектемесін назарымызға ұсынады: Әр тәрбиешінің қолданатын жолы – ұлт тәрбиесі. Әрбір ұлттың баласы өз ұлтының арасында, өз ұлты үшін қызмет қылатын болғандықтан, тәрбиеші баланы сол ұлт тәрбиесімен тәрбие қылуға міндетті, дейді, деген. Ал енді ХХ ғасырдың ірі тұлғаларының бірі Мұстафа Шоқай білім алу, оны меңгеруде ұлттық ерекшелігімізге ерекше мән беру қасиетігін айтады. Халқымыз орыс оқу орындарына түсіп оқыған жастарымыздың орыстанып кетуінен қауіптенгені де рас еді. Біз түркістандықтар орыстану дәуірді артқа тастап, ұлттық құтқару күресін жүргізіп жатқанымызды естен шығармайық. Кеңес мектептеріндегі оқу ұлттық мораль, ұлттық сезім және ұлттық рух үшін қандай үрейлі. М. Шоқай білімділікке қол жетудің басты шарты – адамның ұлттық рухының күшті болуына байланысты дейді. Онысын рас дейміз біздерде. Күләшпен Тула қаласында Л.Толстойдың 190 жылдық мерей тойына 2018 жылдары бардық, Күләштің баяндамасы конференцияға әр мемлекеттен келген қатысушы ғалымдарға өте ұнап, оған Толстойдың ордені берілді. *Генерал, академик Әбекең Нұрманов.*

Заманымыздың өркениетінің дамуына Әл-Фараби бабамыздың мына бір сөзін жадымызда тоқып алуымыз керектігін құлақ ассақ жаман болмас едік. Егер адамға тәрбиеден бұрын білім мен ғылым үйретсек онда олар қоғамды сөзсіз апатқа ұрындырады, деген аса көргенділікпен өсиет қалдырғанын айтады. Бұл дұрыс! Осыны бір нақыл сөзден тәрбиенің ұлағаттылығын, психологияның ерекшеліктерін ешкімге ұқсамайтын теңеумен жеткізгендігін паш ете отырып, соны қуаттайды. Әл-Фарабидің IX ғасырдың 40 жылдарында ұсынған оқыту әдістері, тужырымдары қазіргі ХХІ ғасырдағы оқыту жүйесінде көрініс тауып отырғанын мақтаныш еткен, Күләш Оразбекова. Бұл әдістеме болашақта да өзгермейтініне дәлел келтірген. Мұндай аңғарымпаздық, байқағыштық, айқындаушылық барша ғалымның үлесіне бұйыра бермесі анық. Психологияның адам қалыптасуына елеулі мәні – тәрбие десек, ғалым профессор Күләш Оразбекова, Ұлтқа психология әдептілігімен өркениетіміздің дамуына әсер етсе онда оның жемісі әр қашанда жақсы жағынан көруге болады, деген ойды жеткізуде. Адам ғұмырында психология тіркестікпен өмір сүретінін біле тұрсақта ұтқыр оймен әдемі теңеулермен

жарасымды өмір сүруге келген де көптегендер шорқақтық көрсететіні рас. Ғалым К. Оразбекова – психология ғалымына өзінің өмірден түйген тамаша түйінділері кітаптың эстетикалық айшығын ажарландырып оның көркемдік, стилдік мазмұнын ерекшелігін айқындай түседі. «Отызында орда бұзбаған қарқынды қыр аса алмайды». Осы бір нақыл сөзбен – ақ ғалым адам парызы мен парасатты қандай болу керектігін ерекше айтып тұр. Өмір болғасын жақсысы да, жаманы да кездеседі. Оған кінәмшілдік пен күдікшілдікпен қарамау керектігін. Оның орнына өмірден алатын рахатыңа кенелетін жолдан өзінің нәзіктігіңді жоғалтпай тағдыр ләззататына бой ұрып өз еркіндігіңді сақтай отырып қиналмай ғұмыр кешуге шақырады. Соны парыз етіп балайды.

Ал ұлттық парыз – Отанға деген сүйіспеншілік, сыртқы жаулардан елін, жерін аман сақтап қалу, ата-баба дәстүріне өте сезімталдықпен қарау. «Парыз – сөзінің мағыналық аясына ақыл-ой, сезім, ерік-жігер, ар-ождан, абырой, әділдік, шындық, сүйіспеншілік сияқты қасиеттерді қамтып, оларды адам өміріндегі қайшы құбылыстарға қарама-қарсы қоятын жоғары интеллектуалды ұғым.

Парыздан мықты күш жоқ, Парыздан нәзік сезім жоқ,
Парыздан берік сауыт жоқ, Парыздан қатал қазы жоқ»

дей келе Халық батыры Бауыржан Момышұлының сөзін келтіреді. Парыз сезімін қиындықтан қайтпай, дұшпан алдында тайсалмай, Отан үшін ақтық демі біткенше қызмет ету. Адам бақытты – парасаттылығымен. Өмірдің асылдығына текті сипат көрсеткен адам ғана өзгені өзін де сүйсіндіріп ғұмыр кешеді десек Күләш Оразбекова екінші кітабын былай деп аяқтайды: «Жемісті шыбық» әңгімесімен. Халиф Парон Рашид бір қарт адамның кішкене жеміс ағашының шыбығын отырғызып жатқанын көріп, оған: Атай, сіз ғой қартайдыңыз. Отырғызған ағашыңыздың жемісін көре алмайсыз, олай болса неге бейнеттеніп жатырсыз? дейді. Бізден бұрынғылар ағаш отырғызды, жемісін біз жедік. Енді бізде отырғызайық, жемісін кейінгілер жесін, - деп қарт жауап берді. Халиф Рашид бұл жауапқа қатты риза болып, қартқа бір уыс алтын береді. Қарт: «Көрдің бе балам, бұл шыбықтың жемісін менде көрдім», дейді. Одан сайын риза болған Халиф тағы бір уыс алтын беріп жүріп кетіпті.

Сондықтан әр психолог дәріс оқитын мамандықтарына байланысты осы үлгімен қарастырып дүние жүзі халықтарында сирек кездесетін айрықша ұлттық асыл мұра – би шешендер, ақын жазушылар, дана бабаларымыз айтқан алтын қазына мәдени мұрамызды байыта түсер деген ойдамын, дейді Күләш.

Бұны текті ғалым ғана азаматтық дүние танымы мол болғасын айта алады. Ғалымгерлік – мұраты әдемі көркем бір үйлесім өмірмен табысқанын көреміз. Мұнысы адам сезімін оятып мақтай түсуге көмектескені деп білуіміз керек. Ғалымның өз танымының көк жиегін танытқанын әр қашанда жазған ғылыми еңбектерінен көрінетіні бар.

Ғалым Күләш Оразбекованың «Ұлттық психологиясының» III-томымен оқып сырласқанда ғалымның мақсатты шынайы сезімдерге мол екенін аңғарғандаймыз. Дүниеге бір қозы келсе бір жантақ артық жаратам деген екен Алла. Сол айтқандай дүниеге ғалым келсе өмірге бір иненің жасауындай жамандық өмірден жоғалады ау, десем артық айтпаған болармың.

Ол сөзіме дәлел *әр Республика ғалымдарның Күләшқа берген бағасы*. Мәскеудегі білім жетілдіру институтында әр Республикадан және әр обыстардан барған әріптестерінің айтуынша «Күләш апайды Институт ректораты жақсы біледі екен, мақтап психология тобына староста сайлады, ол кісі шынындада керемет ұйымдастырушы екен. Бізді, сүп- сүйкімді екі ұлына қосып алып, Қайраты дипломдық жұмысын Ленин библиотекасында жазды, Әнуэрбегі мектепте оқиды, Мәскеудің барлық қызықты жерлеріне апарды Мавзолейге, Гагарин қаласына, Гагариннің әйелі, қызы, Терешковамен сол жерде кездесу өткізді, суретке түсірді бәрімізді баласындай бағындырып, выставкаға, Бородин шайқасы, тіпті айтып болмайсың Мәскеуді Алматыдан жақсы таныдық. Қазір куратор мұғалімдер олай қамқорлық түгіл, студенттердің айтуынша бірдеңе дәм етіп отырады. Берсең жақсысың, бермесең әйтеуір беруге мәжбүр етеді.

Есімде, атақты ғалым психолог Немов бір күні лекция оқымай «Деловая игра» психологиялық ойын өткізіп бізді үйретпек болды. Бір адам ортаға шығып отырсын, тек нервысы мықты болсын, өйткені ойында жанын жаралайтын ауыр сөз айтылуы мүмкін деді. Үн жоқ, ешкім шыққысы келмейді. Өзі туралы кім жаман сөз естігісі келеді? Сен шық, сен шық пен біраз уақыт өтіп кетті. Сол кезде Күләш апай орнынан тұрып мен кандидаттық қорғағаныма 15 жыл болды. Маған әлі доценттікті бермейді. Ел екі жылда, 5 жылда тіпті талқылаудан өтпей ақ алып жатады. Маған келгенде ваканция жоқ боп қалады. Мен кіммін білейін, мүмкін бір кемшілігім бар шығар деп жанында отырған маған сыбырлап ортаға шықты (өзі әдемі, шашы жып-жылтыр прическасы – «калачик» дейтін ел қызығып, киімі ұлт үлгісінің элементтерімен, көбіне жасыл түсті киетін). Мен де зәре жоқ. Немов қорқытты ғой, адам ауруы ашулануы, жылауы мүмкін деп. Апай жинақы, сүйкімді отырды. Ғалым психолог Немов «Какой образ ассоциируется с Куляш Айтмолдановой» деп ойынды бастады.

В человеке в первую очередь, я считаю, самое главное, понимание. Ведь все начинается с этого. Когда два человека говорят, но не понимают друг друга, то у них никогда не родится уважение друг к другу, потому что они не слышат друг друга. А в Куляш главное – бескорыстность. Всем в группе очень комфортно общаться с ней. Все как голубки воркуют с ней. Мы полюбили ее за понимания и бескорыстности, чего я и желаю всем нам, сказала *Захарова Ольга Ивановна. Тула*.

Путь к сердцу мужчины лежит через его желудок, старая истина...

Она готовит так вкусно, что вместе с ее сыновьями около нее кружатся как пчелы и все наши мужчины. Я тоже очень люблю ее бесбармак и быстрые лепешки, оладьи с ее простыми, но особыми начинками.

Куляш апа имеет набор таких качеств, как выносливость, выдержка, психологическая устойчивость и способность присущая только ей видеть перспективы. Наши задачи: повышение квалификации утверждает она постоянно, как староста группы. Вместе с тем организывает лучший отдых в Москве. Это экскурсии. Она мне как АНА – мать – сделала вывод. *Людкина Тамара Влади, г. Вологда*.

Куляш Горная панорама – красивая загадочная. *Жиневский Борис Петрович, г. Минск»*

Куляш Нежный, ласковый, добрый образ матери, который согревает Своим светом и теплом всех окружающих. *Ли Марина Б. г. Усурийск*

Куляш ханум Как символ – мать – которого всегда беспокоит судьба будущего *Абдижанова Соадат Одинова. Уз.ССР, Ферганская обл.*

Как прекрасны узоры Мороза, Но Вы лучше, Куляш как любимые цветы, утренняя Роза! В саду АПЭЭНА так много прекрасных цветов. Но Вы Куляш Роза желанная, Вы сердца трепетный зов. Ойын жалғастырып Лев Ефремович тағы былай жазыпты: Мечты. Мечты. Как хочу быть юным (крохой) сыном, чтобы груди вашей сладость испить. Как хочу быть Вашим другом, чтобы страстно и нежно любить. Москва 18.05.1989 г. *Плескач Лев Ефремович, Армавир Краснодарского края».*

Жарқырап жатқан дариядай кең пейілді, айтсақ – ақылыңызға ауыз толатындай, қарасақ – көркіңізге кез тоятындай: көпке қамқоршы, жалғызға жанашыр, қос тілдің қобызшысы, ер орнына бағалар, ел анасы ретінде Сізге бас иемін Күләш апай. *Тапанова Сауле, Қазақстан, Жезқазған.*

Очень рада, что судьба дала возможность познакомиться с Вами дорогая, милая Куляш! Воспоминания о Вас я буду всегда видеть перед глазами образ цветка, выросшего в горах и искренне радующегося общению с тем, кто на него смотрит. *Яцынева Лидия Адольфовна, г. Казань.*

Куляш! Будьте сама собой, Вам не надо быть другой. *Йогомович Александр Зельманович, г. Челябинск.*

Куляш! Юная девушка устремленная в высь. *Заболтнев Михаил Иванович. Г.Орск*

Күләш қазақ қызы, сумевшая впитать в себя все лучшие черты женщины казашки и остаться дочерью степей. Она красива как Алма-ата, горда как Алатау, гостеприимна как Медео, сказали они. *Вахрушева Тамара А., г.Шадринск. Лодкина Тамара Влади, г.Вологда, Гамзаев Мухтар Алим оглы, г.Баку.*

У Куляш те качества, которые не проявились у многих молодых членов коллектива оптимизм, энергия, доброжелательное отношение ко всем, терпимость, материнская забота, тепло, непосредственность. *Чумакова Ирина, г. Чимкент*

Куляш! Единомыслица моя симпатия и нежность! *Барагина Галина Васильевна, г.Полтава*

В памяти остается образ Куляш, как заботливой курочки – наседки, у которой много – много цыплят и каждый получает внимание, заботу, ласку. *Краснопахтова Людмила Ивановна, г.Краснодар*

В Человеке более всего ценна, на мой взгляд- надежность. Вы Куляш обладаете этим главным свойством. Спасибо судьбе за встречу с Вами. Очень надеюсь на встречу с Вами. *Ван Валентина Андреевна, г. Уфа*

Міне, Мәскеудегі мамандықты жетілдіру курсы кезінде Күләш Айтмолдақызына әріптестері баға беріп, оның бейнесін осылайша көрсетті.

Ұстаз қызметі қашанда қиын, қашанда нәзік, әрі жауапты.

Осыны ұғынған адам ғана ондаған, жүздеген, мыңдаған шәкірттерінің шын ынта ықыласына ие бола алады.

Күләш Айтмолдақызы осындай абзал жандардың бірі. Ол биыл 75 жасқа толып отыр. Жағдайды пайдаланып, психолог, ғылым, ұстаз Күләш апайыма осы күйінде, қартаймай, айналасы мен ортасын қуанып ұзақ өмір сүруін, ден саулығын тілеймін.

Бізді көп еңбек етуге, кітап көрнекі құралдар сатып алуды ұйымдастырып, ғылыми баяндама, рефераттар жазуымызға көмектесетін. Екі баласы бірі үлкен, бірі кіші сол кісінің жанында қадалып кітап оқып, қағаз жазып отырғанда ұялады екенсіз.

Бізде тесіле отыруға үйрендік. Сондықтан бәріміз ұйымшылдықпен жақсы өттік. Тағы қызығы ол кісі балаларына тамақты үйіндегідей пісіретін (ет, шелпек, бауырсақ, кеспе) басқа ұлт өкілдері Күләш Айтмолдановнаға дайте попробовать, деп жанында үймелеп жүретін. Тамақты мол жасайтын, қызығы екі ұлы жанында бірдеңе әкеліп, апарып көмектесетін. Кіші ұлы тілі қызық, елге қазақша тамақ атын аударуға шебер еді, бірде шешесінің пісірген нан қалай аталады деп сұраған адамға жалқау шелпек, ленивые лепешки или быстрые, сытные, деп жауап беріп елді күлдіріп, мәз қылатыны бар еді.

Онысы жұмыртқаны сүтпен араластырып, ішіне ұсақ ірімшік, колбаса, сосиска, ет пе, изюм курага ма не бар бәрін пайдаланатын, (бір ұлы ұсақ туралғанын, ал Қайраты кесек турлғанын жақсы көретіндігінен ерінбей солардың жейміз дегенін пісіретін. Бәріне үлгереді. Жатақанадағылар өзін де балаларын да жақсы көріп кетті). *Тапанова Сауле, Қазақстан, Жезқазған.*

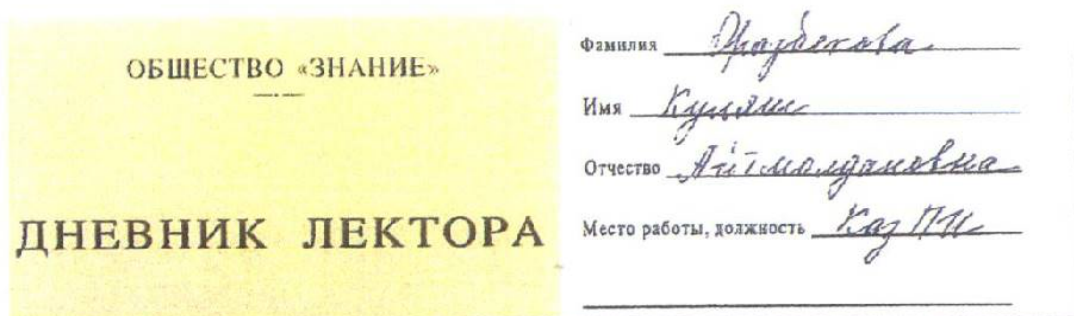
Күләшті жақсы көретін ұстазы, көршісі белгілі *Ғалым Шеляховская, доктор филологических наук, профессор.* Куляш являлась членом экспертной комиссии учебно-методического Совета Мин.образования, членом жюри республиканского конкурса Мин. обр. по определению лучшего учителя года, входит в Золотой фонд Деловых женщин Казахстана, является членом научно-педагогической ассоциации Психология этноса и воспитания, психологом, консультантом, Лиги мусульманских женщин. Имеет более 870 публикаций научно и учебно-методического характера, 7 монографий.

Оразбекова К.А. ежегодно выступает с научными докладами на Всесоюзных, республиканских и внутривузовских научно-практических конференциях. Читала лекции на курсах повышения квалификации учителей в республиканских, областных, городских институтах усовершенствования, преподавателям Высшей школы милиции, для аппарата работников Верховного Совета РК.

Ежегодно выступает на научных и методических конференциях профессорско-преподавательского состава университета, на страницах республиканских газет и журналов, по радио и телевидению.

Оразбекова К.А. является первым автором учебника «Этика и психология семейной жизни», «Казахская национальная психология» на казахском языке, также первым исследователем психологической особенности учебной деятельности в ситуации русско-казахского двуязычия и первым автором пособия для национальных школ по психологии языка.

Оразбекова К.А. пользуется заслуженным авторитетом и уважением среди профессорско-преподавательского состава и студентов университета. Обладает такими профессионально-личностными качествами, как организаторские способности, деловитость, общительность.

НАРОДНЫЙ БЛАГОТВОРИТЕЛЬНЫЙ ЦЕНТР
КАЗАХСТАНА
PEOPLE'S CHARITABLE CENTRE OF KAZAKHSTAN

Республиканский благотворительный многопрофильный производственный
центр «АКНИЕТ»

The Republic Charitable Multiprofiled Production Centre "AKNIET"

P/o №700222 областное управление Агропромбанк, код 432, МФО 618179, г. Алма-Ата, Валютный р/с № 682070765, Казнашескоэкономбанк, код 921, МФО 805219, г. Алма-Ата.			
Қазақстан, 480113, Алма-Ата, 6-й микрорайон, дом 46, комната 44, тел. 41-47-19.	факс	Тел. телекс	
Roubles account N 700222, Regional Management of Agroprombank, code 432, MFO 618179, Alma-Ata. Currency account N 682070765, Kazyneshesconombank, code 924, MFO 805219, Alma-Ata.			
Қазақстан, 480113, Алма-Ата, микрораён 6, бld 46, комната 44, Тел. 41-47-19.	Fax	Telex	

Государственная телерадиокомпания
т. ШАЛАХМЕТОВУ Г.

Оргкомитет по проведению Международной научно - практической конференции, посвященный проблемам детей и матерей республики Казахстан и республик Средней Азии, Международного телерадиомарафона по общему девизу "Нет ребенка без матери, нет Общества без детей" к Международному Дню защиты детей поручил члену оргкомитета кандидату психологических наук, доценту педагогического университета имени Абая ОРАЗБЕКОВОЙ КУЛЯШ организовать выступления инициативных деятелей, групп, граждан, трудовых коллективов по поддержке проводимых впервые вышеупомянутых высокогуманных мероприятий по социальной и правовой защите детей - сирот республики Казахстан.

Председатель Оргкомитета,
народный депутат Верховного
Совета республики Казахстан,
академик

М. КОЗЫБАЕВ

Съезд считает, что забота об укреплении и развитии хозяйства в районах целинных земель и впредь должна быть кровным делом всего комсомола.

(Из резолюции XIII съезда ВЛКСМ)

КОМСОМОЛЬСКАЯ ПУТЕВКА

Выдана *Александров*
комсомолу тов. *Орловскому*
Хулину
и УОМ. УОМ. для участия в работе Центрального Комитета ВЛКСМ в целях добровольного участия в освоении целинных земель.
Секретарь Алма-Атинского ГК ВЛКСМ *Машин*

«Активное участие в освоении целины, в сооружении гигантов индустрии, в развитии важнейших отраслей промышленности, в подъеме сельского хозяйства стало настоящей школой воспитания идейно-закаленных, мужественных, сильных духом людей, подготовило молодых людей к строительству коммунизма.»

(Из письма XIV съезда ВЛКСМ Центральному Комитету Коммунистической партии Советского Союза.)

КОМСОМОЛЬСКАЯ ПУТЕВКА

Товарищ *Орловский Н.*
направлен комсомольской организацией *Казахского*
пред. института
им. Абая
на уборку великого урожая 1962 г.

Секретарь Алма-Атинского
ГК ВЛКСМ *Машин*

Справка
дана Оразбековой Жұмыс в том, что она
действительно стоит на комсомольском
учете в комсомольской организации Жазып
имени Абая, является членом комитета
Фрунзенского райкома комсомола и про-
живает одна по адресу: Карла Маркса, 82;
жилая площадь комнаты 17 м²

Справка дана для представления в пас-
портный стол.

Секретарь
комитета комсомола
Жазып им. Абая: А. Давыденко / И. Мамутов

Барлық елдердің пролетарлары, бірігіңдері!

СОВЕТ ОДАҒЫНЫҢ КОММУНИСТІК
ПАРТИЯСЫ

ҚАЗАҚСТАН КП ТАЛДЫҚОРҒАН
ОБЛЫСТЫҚ КОМИТЕТІ

Отдел

881100

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ
СОВЕТСКОГО СОЮЗА

ТАЛДЫ-КУРГАНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ
КОМИТЕТ КП КАЗАХСТАНА

г. Талды-Курган

14 . » . октября . . 1970 г.

УДОСТОВЕРЕНИЕ

Тов. Оразбаева К направляется
в Акуский район по заданию обкома КП
Казахстана для изучения вопросов народного образования.

Удостоверение действительно по 5 ноября 1970 года.

Секретарь
обкома КП Казахстана

И. ЕВСЕНЕВ.

ГОРОЖАНЕ

Профессор АГУ имени Абая, отличник народного образования доктор Нью-Йоркской академии наук Куляш ОРАЗБЕКОВА.

Фото Михаила СУРИКОВА.

70 ЖАС

ҚҰТТЫ БОЛСЫН!

Үстіміздегі жылдың 8 қыркүйегінде
 “Түркі халықтары мәдени қоры” зиялылар
 комитетінің, “Түркі Әлемі” газетінің
 ақылдастар алқасының мүшесі, педагогика
 ғылымдарының докторы, психология
 ғылымдарының профессоры, екі мәрте
 “Халық ағарту ісінің озаты”, Нью-Йорк
 Академиясының толық мүшесі және
 құрметті докторы, ҚР журналистер
 Одағының мүшесі бірімізге әріптес,
 бірімізге ұстаз, бірімізге ақылшы бауыр,
 бірімізге Ана, бірімізге әже болып келетін
 құрметті Күләш Айтмолдақызы Оразбекова
 70 жасқа толып, баршамызды қуанытып
 отыр. Жан баласын жатсынбайтын жаны
 жайсаң Күләш Айтмолдақызын торқалы
 тойымен құттықтай отырып, келешекте
 де туған халқының рухани бұлағының
 қайнар көзі бола беруіне шын жүректен
 тілектеспіз!

Қымбатты Күләш Оразбекқызы,
 мына өлең сізге арналады:

Терең ақыл, даналық пен көрікті
 Жаратқаным жомарттықпен беріпті
 Сіз көтерген ғылым, білім жүгіне
 Шыдай алмас кейбір осал бөрікті.

Кейде атқарып міндетін де қазының,
 Арқаладың парызын да қажының.
 Даракты ағаш секілдісіз бейне бір,
 Шашып тұрған ұрпаққа жан азығын.

Өділдік пен ақиқаттың жақтасы,
 Білім-білік, зерде, ақыл қақпасы,
 Жүз жылдығың тойланғанда өзің жүр,
 Әсемдік пен парасаттың, Патшасы!..

*Игі тілекпен – Түркі халықтары
 мәдени қоры және “Түркі Әлемі”
 газетінің ұжымы*

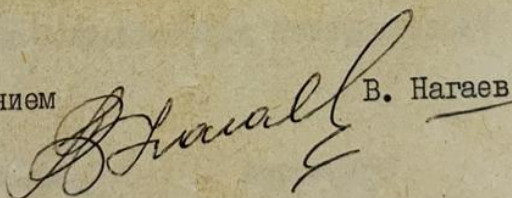
Глубокоуважаемая Куляш Айтмолдановна

Большое Вам спасибо за приглашение на конференцию, за беспокойство. К сожалению, приехать не могу по ряду обстоятельств: первое – Алма-Ата не забронировала обратный билет; второе – в это же время 22–24 ноября в Ленинграде Головной Совет Минвуза по коммунистическому воспитанию студенческой молодежи.

Не теряю надежды побывать в Алма-Ате, может быть удастся в 1989 году.

Большой Вам привет от наших девушек. Все рады с Вами поддерживать связи.

С уважением

 В. Нагаев

Неоднократно награждалась премиями и государственными грамотами, орденами и медалями.

Указом Президента РК от 25 августа 2005 г. награждена медалью «Ерен еңбегі үшін». Указом Президента РФ от 10 февраля 2003 г. награждена медалью «В память 300-летия Санкт-Петербурга», дважды отличник народного образования РК, удостоена благодарственного письма Президента РК. За большие заслуги в развитии образования, науки и психологии, многолетнюю плодотворную деятельность Оразбекова К.А. награждена Орденом «За вклад в образование», Орденом «Святые мученицы Вера, Надежда, Любовь, и София», «Орденом Екатерины Великой» II степени (его удостоены лишь М. Тетчер, В. Терешкова, В. Матвиенко, О. Мигунова, и К. Оразбекова), также Орденом М. Ататюрк (Турция). Медалью за освоение целлины. За особо выдающиеся заслуги и в деле охраны здорового образа жизни, развития народной медицины и обеспечении общественной безопасности присвоена звание «Посол Миссии Мира» и награждена Международной золотой медалью «За заслуги перед обществом». Награждена медалями «Гиппократ», «Голубь мира», «За труд во имя жизни», «Нострадамуса», «Параселсуса», «За милосердие и благотворительность», «Ветеран труда», «Пирогова», Золотая медаль «Планета мира», «Юбилейная медаль 10 лет Конституции РК». Награждена многочисленными сертификатами, грамотами и дипломами «За вклад в укрепление здорового

образа жизни и развитие международных взаимоотношений, направленных на изучение оздоровительных практик» (Москва – Париж), за многолетнюю активную практическую и педагогическую деятельность, популяризацию народной медицины и психологии, подготовку квалифицированных специалистов». Благодарственные письма: «За отличный, содержательный доклад на VII международном съезде», «За вклад в укрепление здоровья нации и пропаганду здорового образа жизни».

Өзгелер байқай бермейтін айғағыштығымен ғалым К. Оразбекованың осы «Ұлттық психологиясы» әр кез адамшыл дегеннің жүрегіне оттай басылады деуімізге құқығымыз бар екендігін кітап өзі ақ дәлелдеп тұр. Кітаптағы келтірілген дәйектемелермен, нақыл сөздер, әр ғалымның түйгені түйіндемелері оқырмандары арбап ой тереңіне баулитындай. Жаныңа ләззат тәніңе жігер беріп өмірге деген құштарлығыңды оятумен бірге мақсатыңа жетектейді. К.А. Оразбекованың «Ұлттық психологиясы» өмірге құштар талай жанның жүрегінде бақытқа жетектейтін шырақ болып жанатыны рас. Ғалым болу әр кімнің еріккеннің ісі емес. Ғалым болып туылған-ау Күләш Оразбекова. Өйткені жазған шығармасынан ғалымның ғалымдық ауыртпашылығымен азабына көне білгендігінен болашақ тәрбиесіне бар өмірін арнағаны көрінуде. Әр ғалымның арманы еңбегі шыраққа ұқсауды қалайды, емес пе? Сол арманы К.А. Оразбекованың орындалған сияқты!

К.А. Оразбекова қазақ ғылымында, әркім өзін данышпанға теңеп бір-бір құдай болып жүргендерден емес екенін «Ұлттық психологиясын» оқығанда аңғардық. Нағыз ғалым екеніне көз жеткіздік. Ғылым әлемінде өз «жұлдызы» бар ғалымдардың іргелісі» екен!

Ойымызды қорыта түйгенде айтпағым Оразбекованың ғалымдығы өрістілігімен құнды ғалым еңбегінен туған елінің, халқының жағдайын қатты толғандырғанына көз жетті. Өйткені өмірдегі ата-бабаларымыздың жеткен-жетістіктерімен бірге өнегесін ұлы үрдістерін кеңінен тиімді пайдалануға кеңес береді.

Ғалым әр қашанда өз уақытысына қызмет ететінімен құнды емес оның еңбегі өзгелерге үлгі болуы және өзекті өмірдің шындығына жанаса білетін реалистік ағымда болуымен бағалы. Осыны түсінген ғалым кешегі мен бүгінгінің қабысуына, заман ағымына пайдасы тиетіндей ғылыми еңбек еткенде ғұмыр өтеуін ақтай алады.

Ғұмыр өтеуін ақтайтын еңбек еткен жан әр қашанда халық жадында, жүрегінде болары хақ! Осы ғылыми еңбегі, К.А. Оразбекованың өмірі өз биігіне көтергені былай тұрсын, оның жұлдызы әрқашанда биікте болуымен бірге халық ортасында абыройын асқақтататындығына сеніміміз зор. Осындай сенім туралы К.А.Оразбекованың 3 (үш) томын ерінбей оқып, керемет пікір жазған белгілі, көп зиялы жазушылардың шығармашылықтарына сын айтқан, шет елге әйгілі ақын Шөмішбай Сариевтың бағасы әрине өте құнды.

Қараныз пікірінен ұзінді: Қорыта айтқанда, ғалым-педагог Күләш Оразбекованың Ұлттық психология атты зерттеу еңбегі – ғалым ретінде алса да, танымдық ретінде бағаласақ та, қазақ ұлтына қосылған ұлттық қазына, рухани байлық. Біздің жас жеткіншектерді тәрбиелейтін тәрбиеші педагогтар

осы кітапты темірқазық етіп алса, ешқашан тура жолдан адаспайды. Ұрпақтарымыз бұл кітаптан тәлім алса, қазақ халқының келешегі бар, болашағы үстем деген сөз. Менің ақын ретінде де, ғалым ретінде де пайымдауымша, педагог-ғалым Күләш Оразбекова қыруар еңбек еткен, жан-жақты талдау жасаған, ұлттық психология ғылымына орасан зор рухани қазына-байлық сыйлаған ғұлама ғалым, дәуіріміздің бірегей тұлғасы деп танымын. Ұлттық қазынаға қосылған ұлағатты еңбек.

1975 жылы Мәскеулік ғалым Хасенов Нариман К. Оразбекованың кандидаттық диссертациясына пікір жазып қайран қалғанын айтады. Кіп-кішкентай қазақтың аспирант қызы сол кезде, ешкімнің батылы жете бермейтін, тісі бата бермейтіне бір қиын күрделі де ұлттық психология саласын біліктілікпен меңгерген болашақ ғалым екенін бірден байқатты. Сол жылы кандидаттықты жоғары дәрежеде қорғап, бір ауыздан қолдау алды.

Ал белгілі Ақселеу Сейдімбеков Күләш ғалымның бұл еңбегі қазақта психология болмаған дегендерге үлкен соққы болады. Ол қазақ бабаларымыз жантанудың шебері болғанын айқындап, жоқ дегенді бар етіп дәлелдеп халықтың дүниетанымын, түсінігін, сана-сезімін, қадыр-қасиетін, мінез-құлқын, ақыл-ойын, парасат, иман-инабаттылығын әлем халықтарына анық көрсетіп, қазақтың 25 үлгісі мен басқа ұлт та өзін-өзі танып, қоғамдағы құбылыстар мен заңдылықтарды, рухани саланың ағысы мен болашағын алдын ала болжап, жоспарлай алатынын айтады.

К.А. Оразбекова әрбір сөзі мен іс-әрекеті қазақ мәңгілік ел өсиетімен, жанды сөздерімен өрнектелген халқының біртуар қызы, құрметті азаматы. Сондықтан да «Планета мира» қоғамының алтын медаль иегері.

Ғалым, педагогика, психология ғылымдарының докторы, профессоры, Нью-Йорк академиясының толық мүшесі және құрметті философия докторы, Күләш Айтмолдақызы Оразбекова бүгінгі басымызда тұрған басты кесел, ертеңгі тұман мен күмән ұлтсыздық дертінің зардабына үш томдық еңбегімен жауап беріп қана қоймай, сол бір кесел-дерттерге біржолата тойтарыс берерліктей дүниені зерттеп, жазып қазақ ғылымына салиқалы үлес қосқан тұлға дерлік.

Оның пікірін оқып, өз ойымды дұрыс жазған екенмін деп өзіме риза болдым, бір өзіме есеп бергендей. Осы ойды көп адамдар пікіріне сүйеніп жазуыма не түрткі болды?

Сатпаевтың музейін басқарып отырғанымда, рұқсат сұрап қазақша әдемі, жарасымды киінген, шашы төбесіне өріліп түйілген келіншек баласымен кіріп келді. Аға сізге келдім деп жағдайын айтып, студент баласының иығындағы үлкен ауыр сөмкені алдыма қойғызды. Жігіт иығынан сөмкені түсіргенде иығының қаны көйлегіне шығып кетіпті. Жаным ашығаны сонша, енді екінші иығына көтерсе не болады деген оймен, сөмкең қалсын шопырдан беріп жіберем деппін. Сөзін тыңдап, қызым менің қолымда Сәтпаевтың тастарынан басқа ештеңе жоқ. Мен Шер ағаңа звондайын, оның қолында жанды қаруы, газеті бар, соған барғаның дұрыс болар деп жібердім. Дегенмен, сөмкесі неге сонша ауыр, не бар деп көргім келді. Баласы қалай көтеріп келген? Қайран қалдым, іші толған кітаптар, жеке беттер суреттері

бәрі жоғары деңгейде шығарылған. Өз қаражатыма шығарғам дегені есіме түсті. Біреуін алып қарасам болашақ ұрпақты ұлттық рух сияқты асыл қасиеттерге тәрбиелеудің сан ғасырлар бойы қалыптасқан халықтық үлгі-өнегесі бар. Автор көне заманнан бергі көрнекті ойшылдардың еңбектеріне сүйене отырып, қазақтың рухани мәдениетінің ұлттық сипаты, қазақ психологиясы мен халық тәрбиесінің туып, қалыптасу тарихын әңгімелеп ата-баба сара жолымен ұлттық тұлға қалыптастыру жолдарын көрсетеді. Кітап ғылыми қызметкерлерге, ұстаздармен ата-аналарға, аспиранттар мен студенттерге және көпшілік қауымға арналған делінген. Солай көптеген кітап, бірінен бірі өтеді, балабақшаға, ата-аналарға, ұстаздарға т.б. атаулар. Көркем шығарылған және өте көлемді. Жазылған пікірлер өте көп, бәрі құптаған еңбектеріне. Еш көмек бере алмасам да жылы сөз айту ойыма келе қойды. Міне сол ойларымды ғалымдар, көпшілік, пікіріне сүйене отырып көргенімді жазып алдыма көмек, қолдау сұрап келген ананы қуантқым келді. Баласын шақырып сөмкесімен жазғанымды беріп, мүмкін пайдасы тиер дегенімде құшақтап рахмет, рахмет, рахмет деп арқамнан қаға берді. Ап-арық, студент баланың құшағына қалай сыйғанымды білмеймін. Бір керемет сезім, өзімді ана құшағындағы баладай сезіндім, көзіме жас келді, анамды сағынғаным ба?. Жоқ әлде ұлымды елестеткенім бе? Жоқ, әлде, әкесі ерте қайтыс болған жетімнің, Анасына қамқорлығы ма? Қанша тұрғанымыз белгісіз түс сияқты. Құшағын ашқанда тағыда көп рахмет аға, көзінде жасы мөлтілдеп анамда қуанып рахмет айтады деді.

Мен өзіме келе-алмай ой қу қатал заман-ай, Ей Алла!

Құрмет пен жомарттық иесі

Кітабың сенің кім десе,

Құран Кәрім демекпін!

Ей, Алла! Жетім, жесірлерге пана болғайсың, деп Алланың 99 атын атап, түскі асқа шыға бердім.

Жазушы *ӘБІШ КЕКІЛБАЙҰЛЫ*